СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК L. Ч. 163. Джерзі Сіти, Н. Дж., вівторок, 4-го серпня 1942. No. 163. Jersey City, N. J., Tuesday, August 4, 1942. VOL. L.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свобода": BErgen 4-0237. 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

НАЙВИЩИЙ СУД ВІДМОВЛЯЄ САБОТАЖНИКАМ ПРАВА ДО ЦИВІЛЬНОГО СУДУ

ВАШИНГТОН. — На своїй надзвичайній сесії Найвищий Суд Злучених Держав розглядав через два дні правне питання, поставлене оборонцями саботажників, що їх висаджено з німецьких підводних човнів на американський беріг й що їх тепер судить встановлена президентом військова комісія, а саме, чи їм прислугує право до цивільного суду. У пятницю сполудня Суд видав одноголосне рішення, що військова комісія була встановлена законно та що підсудні не мають права до цивільного суду.

У суботу військова комісія далі розглядала справу саботажників. Деякі газети навіть догадуються, що комісія вже прийшла до висліду й передала його президентові до перегляду. Дуже можливо, що пресі передадуть вістку про це рішення, аж після цього, як таке рішення не тільки буде переглянене, але й виконане.

ДАЛІ АРЕШТУЮТЬ ВОРОЖИХ ІМІҐРАНТІВ.

НЮ ЙОРК. — Агенти Федерального Бюра Розсліду арештували в Ню Йорку й околиці при кінці минулого тижня 87 ворожих чужинців, у тому числі 86 німців, 15 італійців і 6 японців. В посіданні арештованих найдено багато контрабанди, сєбто предметів, яких посідання громадянам ворожих країв тепер заборонене. Найдено теж різні інші компромітуючі предмети, як карти стратегічно важних околиць, відозви, тощо.

ПРЕЗИДЕНТ РАДИТЬ ПЕРЕБУДУВАТИ ОЛІЙНІ ПЕЧІ НА ВУГЛЕВІ.

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт долучив свій голос до заклику Уряду Координатора Нафти й візвав усіх власників домів, що огріваються олієм, у східних стейтах, аби вони негайно перемінили свої печі на вуглеві, бо уряд не може гарантувати їм навіть мінімальної скількости топлива на цю зиму.

Координатор нафти Ікес пішов у своїм заклику в цій справі ще далі; він заявив, що всі ті власники домів, котрі будуть могти перемінити свої печі, а цього не зроблять, просто топлива не дістануть.

НЕ МАЮТЬ НАДІЇ ПЕРЕПЕРТИ ФАРМЕРСЬКИЙ ҐУМОВИЙ ЗАКОН.

ВАШИНҐТОН. — У конгресі наростає переконання, що ні сенат ні палата репрезентатів не здобудеться на кваліфіковану скількість голосів, потрібну до уневажнення президентового вета проти закона, на основі котрого мається створити спеціяльну агенцію для синтетичної гуми, що її будеться виробляти з рільничих продуктів. Цей песимізм у своїй основі виходить зо зростаючого переконання, що таке домагання було неслушне.

АРЕШТУЮТЬ ЗА УДАВАННЯ АҐЕНТІВ БЮРА РОЗСЛІДУ.

ШІКАҐО. — Федеральний уряд арештував 4 молодих хлопців, з котрих кожний походить з відомої родини, а котрі вдавали аґентів Федерального Бюра Розсліду. Вони звичайно вдавали урядників, аби бути популярними серед дівчат.

КОНГРЕС ДОМАГАЄТЬСЯ ОДНОГО ЗАРЯДЦЯ ГАЗОЛІНИ.

ВАШИНҐТОН. — Спеціяльний розслідчий комітет палати репрезентатів прийшов до переконання, що з уряду виходить таке велике число суперечних зо собою рішень і приказів у нафтовій справі, що одинокою зарадою на це є зібрати заряд усеї справи в руки одного урядника, котрий мав би відповіда, ти за продукцію, транспорт, пайкування й визначування ціни на нафту й всі її продукти.

ПЕЛІ ГОТОВИТЬСЯ ДО ЗАВЗЯТОЇ ОБОРОНИ.

ІНДІЯНАПОЛИС. — Оборонці Вилиєма Пелія, вожда американської фашистівської організації „Срібні Сорочки", що тут стає перед суд як обвинувачений за підривання воєнної акції уряду, заповідають завзяту оборону обвинуваченого. Адвокати не тільки покличуть до свідчення самого обвинуваченого, але й низку визначних американців, котрі висказували нераз погляди, подібні до поглядів Пелія, а проте не були за те потягнені до відповідальности.

ПРОДАЖ ВОЄННИХ БОНДІВ У ЛИПНІ ПЕРЕЙШОВ 900 МІЛІОНІВ.

ВАШИНҐТОН. — Департамент скарбу висказується з вдоволенням про продаж воєнних бондів у липні, бо він досягнув 900 міліонів 900 тисяч долярів. У минулому лише в місяці січні продано їх на більшу суму, бо за більше ніж біліон долярів.

На серпень уряд установив квоту 815 міліонів долярів.

Економічне Зближення Злучених Держав і Бразилії

РІО ДЕ ЖАНЕЙРО. — Американський амбасадор підписав 6 угод про економічні відносини між Злученими Державами й Бразилією. Ці угоди запевняють Бразилії корисні ринки збуту для довгої низки продуктів.

На конференціях представників обох держав приготовляється далі до підпису угоди в справі кави й какао, як також щодо перевозу бразилійських продуктів.

УРЯД ХВАЛИТЬ КОЛЬОМБІЮ ЯК ДОБРОГО СУСІДА

ВАШИНҐТОН. — Департамент стейту оголосив виміну телеграм між американським секретарем стейту Корделом Голом і ново вибраним президентом південної американської републики Кольомбії. Кореспонденція підчеркує солідарність інтересів Злучених Держав і Кольомбії. Американський уряд хвалить Кольомбію як доброго сусіда.

АРҐЕНТИНА ВИКИДАЄ АМЕРИКАНСЬКОГО ПИСЬМЕННИКА ЗА КРИТИКУ ЇЇ ПОЛІТИКИ

БУЕНОС АЙРЕС. — Арґентинський уряд доручив у суботу американському письменникові Волдові Френкові приказ виїхати з Арґентини, бо мовляв він не є там бажаною особою. Френк викликав на себе гнів арґентинського уряду своєю критикою становища уряду в теперішній війні.

На другий день після доручення цього приказу до готелевого мешкання Френка вдерлося шість осіб, вдавши приватних детективів, і побили його.

КАНАДА ПАЙКУЄ ЧАЙ

ОТАВА. — Канадійський уряд завів пайкування чаю й кави. Кожна особа дістане на тиждень одну унцію чаю або 4 унції каси. За обчисленням уряду, з такого пайку можна зробити 12 чарок чаю або кави.

Виставляють Револьвери Проти Тих Німецьких Вояків, що Хотілиб Відступати

КАЇРО (Єгипет). — Американські кореспонденти, що є з брітійською армією в Єгипті, розповідають про німецьких полонених вояків. Кажуть, що вони молоді й здорові, але страшенно перетомлені. Запитані, чому такі перетомлені, відповідають, що їм приказувано й по три рази денно наступати, а коли не можливо було вдержатись і треба було доконче відступати, то проти відступаючих виступила полева військова поліція з револьверами, що заставляла відступаючих наново іди до наступу. Ось так пояснюється те, що маршал Ромель зміг пробитись через брітійські оборонні лінії.

АМЕРИКАНСЬКІ ЛЕТУНИ ДОБРЕ СПИСУЮТЬСЯ ТЕЖ І В ЛІБІЇ

КАЇРО. — Близько пристані Дерна, в Лібії, американські бомбовики зустріли тягаровий корабель „Осі" і збомбардували його двома влучними бомбовими ударами.

АТАКУЮТЬ ЯПОНЦІВ В НОВІЙ ҐВІНЕЇ

ГОЛОВНА АЛІЯНТСЬКА КВАТ. (Австралія). — Команда Обєднаних Держав здає собі добре справу з того, що японці щось задумують, коли пробують усіми силами всадовитись в Новій Ґвінеї. Очевидно, що японці думають звідси атакувати Австралію, тому саме постійно бомбардується ті місця, де осадовились японські частини.

КРИТИКУЮТЬ ГОСТРО ЛЕЙДІ АСТОР ЗА СОВЄТИ

ЛОНДОН. — Лейді Астор, що є американського роду, сказала, що Совєти пішли до війни тільки задля свого власного інтересу, а безінтересовно станула по боці Британії тільки одна Америка. За те її тепер гостро критикує брітійська преса. Каже, що гіршого моменту вона не могла вибрати на того роду заяви як теперішній, та що її слова готові викликати ріжні підозріння в Совєтах, бо з них віє ворожістю до Совєтів. Інша газета написала, що це тільки слова лейді Астор, одної особи, а нічиї інші, хоч можливо вони є відгомоном „думок, що є в інших, вузько думаючих, не-демократичних головах".

ДЛЯ ВИЗДУ НА ВІЙНУ. — Світлина, одобрена воєнним департаментом, показує, як американських вояків будуть перевозити великанськими транспортовими військовими літаками. На передній частині літака можна бачити військове авто, зване „джіп". Таких великих повітряних кораблів уживається до воження вояків і амуніції у воєнні округи.

МОСКОВСЬКЕ РАДІО ЗАПОВІДАЄ „ДРУГИЙ ФРОНТ" В 1942 РОЦІ

МОСКВА. — Через радіо і німецькою мовою передано з Москви вістку про згоду, яка наступила між СССР, Великою Британією і Злученими Державами Америки в справі отворення в Европі другого фронту вже в 1942. році. Сказано, що Німеччина матиме до діла з армією з 15 міліонів вояків, що матиме до розпорядимости 85,000 танків, сто тисяч гармат і 50,000 літаків. Рівночасно московське радіо заапелювало до Англії й Америки, щоб такий фронт негайно отворити, бо саме тепер настала пора на те. Кажеться, щоб нищити Гітлера не тільки з повітря, але теж при помочі піхоти. Пригадується, що совєтські війська вже стоять самі на фронті 14 місяців і видержують постійні німецькі наступи. Німці, кажеться далі, вправді поступають вперед, але поволи і по горах трупів. А теж тому, що могли стягнути зо заходу велику скількість дивізій і кинути їх на совєтський фронт.

ЗГАДУЮТЬ ЗА АМЕРИКАНСЬКО-БРІТІЙСЬКИЙ СЕНТИМЕНТ.

МОСКВА. — Про другий фронт розписуються теж і совєтські газети. Пишуть багато про те, що в Ню Йорку і Лондоні загал домагається негайного отворення другого фронту, та що те саме видніє і з преси, включно з вашингтонською. Ще пишеться і про настрої в рядах совєтської армії. Кажеться, що совєтські вояки були певні, як тільки вернув Молотов з Лондону і Вашингтону, що другий фронт буде негайно отворений. З цеї справи покпиває собі націстівська пропаганда, що розкидає з літаків летючки, в яких питається: А де ж є другий фронт? Вояки певні, що німці кинули проти них великі свіжі сили, що їх стягнули з Франції й Бельгії.

НОВА НІМЕЦЬКА ОФЕНЗИВА ЗДЕРЖАНА.

МОСКВА. — Німецька команда кинула нові сили до бою на цілому совєтському фронті, повівши нову офензиву. Покищо вона успіху не має. Її зломано, каже совєтське звідомлення, на цілій лінії, теж і на полудні від Ростова, що тепер вважається найважнішим успіхом.

СТРІНУЛИ ВЖЕ „ПЯТУ КОЛЮМНУ".

МОСКВА. — В совєтських звідомленнях про воєнні події на полудні згадується про щось таке, чого досі не було: про боротьбу з шпигунами і „пятою колюмністами". Має їх бути поважне число вздовж Дону, бо в одному тільки місці, як кажеться в звідомленню, розстріляно 45 осіб. Пятоколюмникам помагали німці завдавати шкоду поза боєвими лініями. Німці діставались там з літаків при помочі парашутів.

„БУНТУЙТЕСЬ — АМЕРИКАНЦІ ЦЬОГО ДОМАГАЮТЬСЯ!"

ВІШІ. — Юнайтед Прес подає, що на Орлеанській евеню в Парижі вилізла якась жінка на стіл і крикнула „Бунтуйтесь — американці цього домагаються". З цього прийшло до замішання, стрілянини і бійки, підчас якої вбито одну особу а девять тяжко ранено, між якими є німецький полисмен, що мабуть вже не вратується. Урядове звідомлення, яке видала поліція, каже, що бунт був плянований „терористами", до яких зачислює в першу чергу „комуністів". Та виходить, що збунтовані були головно жінки, що прийшли купувати городовину. „Терористи", що підняли бунт, втікли, каже поліція.

ҐАНДІ СТРАШИТЬ „ВКРИТИМ НЕВДОВОЛЕННЯМ"

БОМБАЙ (Індія). — Моґандас К. Ґанді, ґіндуський націоналістичний провідник, пише в газеті, що якщо населення Індії не дістане зараз повної державної незалежности, то його „вкрите невдоволення" може виявитись в тому, що повитає японців, якщоб вони ввійшли до Індії. Це можна оминути, пише Ґанді, тільки тоді, якщо „ми станемо вільними". Ось ті його слова мають тепер особливе значіння, бо цього тижня Всеіндійський Конгрес має сказати останнє слово, по якім Ґанді проголосить пасивний опір.

НАЗИВАЮТЬ АКЦІЮ „БОЖЕВІЛЬНОЮ".

БОМБАЙ. — Сер Гомі Меґта, президент Краєвої Демократичної Юнії, взиває, щоб покінчити вже раз з погрозами Ґандія і „божевільним рухом" Всеіндійського Конгресу, що є під впливом Ґандія. Меґта звертається в першу чергу до Магометанської Ліґи, як теж і інших організацій, що не годяться з Ґандієм.

ПОБОЮЮТЬСЯ СТРАЙКІВ І ЗАВОРУШЕНЬ.

КАЛЬКУТА (Індія). — Кажуть, що цей тиждень готов бути „зловіщим" і довести до серіозних заворушень, бо міліони ґіндуських фабричних робітників готові застрайкувати, якщо Ґанді оголосить пасивний опір. Влада приготована на всяку евентуальність. Зокрема пороблено заходи з боку американських представників, щоб не потерпіли при евентуальних заворушеннях американські громадяни.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

НІБИТО АМЕРИКАНСЬКИЙ КОЖУХ, НА ЧУЖІ ВЗОРИ ШИТИЙ

З усіх процесів проти різних пронацістичних ізоляціоністів, шпигунів і саботажників, котрі в такій скількости розвів федеральний уряд по різних містах Америки, на спеціяльну увагу заслугує Вилієм Доллі Пелі, що стає тепер перед судом в Індіянаполісі за підбехтування до бунту. Заслугує він на спеціяльну увагу, тому, що він нібито являється в багато більшій мірі спеціяльним американським явищем, ніж усі інші американці, що мають клопоти з урядом.

Був саме цей Пелі основником явно фашистівської організації, котру він, за звичкою подібних фашистівських організацій відзначатися барвою уніформів, а спеціяльно сорочок, назвав „Срібними Сорочками Америки". Ця організація очевидно не підчеркувала свого фашистівського характеру стільки, скільки підчеркувала свій американський патріотизм. Говорила про себе, що вона має на цілі не лише „захований конституційний уряд наших предків", але й не повагається вжити для цього сили. Представляла себе мимоходом за революційну організацію, коли говорила про себе, що вона готова вжити сили, колиб цього зайшла потреба, аби „викинути з краю тих шубравців, що мовляв засіли в уряді". Ця революційність була теж наслідуванням подібної боєвої, чи революційної, пози Мусолінія й Гітлера. Наслідував Пелі ці взірці й тоді, коли він заявлявся передовсім за захования конституційної постанови про свободу слова; адже знаємо, як за цю демократичну свободу побивалися Мусоліні й Гітлер, поки вона служила їм, аби добитися влади, і що вони з нею зробили, як вони влади добилися і коли інші могли вжити свободи слова проти них.

Пелі каже, що він дістав натхнення для цеї американської фашистівської акції самий зо себе, зглядно від якоїсь містичної „пророчні". Коли одначе поглянути на зміст слів тої „пророчні", показується, що вона говорила про Гітлера: Мовляв, день, у якому один австрійський молодий маляр прийде до влади в Німеччині, повинен бути сигналом для творення подібної організації в Америці. Цим Пелі вказав, звідки йшло натхнення для цього нібито американського фашизму. Прийшло воно з того самого жерела, з якого прийшло натхнення для інших подібних рухів, чи то в Японії, чи в Хорватії, чи деінде.

Згадка про маляра відкриває мимоходом на психологічні жерела подібних рухів. Звісно, Гітлер був лише невдачним малярем, який найшов у своїй погоні за політичною владою особисту компензату за артистичну нездарність. У подібний спосіб промовляє фашизм і націзм до інших невдачників, на полі літератури, права, газетярства, бизнесу, чи на якомунебудь іншому. Це прояв хорої душі, без огляду яке жерело цеї хороби; і без огляду на те, де вона проявилася. Чи в Европі, чи в Азії, чи в Америці, це спільне явище має подібні жерела й подібні процеси розвою. І матиме воно певно подібні закінчення.

Як Японія Пішла в Війну

Ото Толишос, відомий заграничний кореспондент „Ню Йорк Таймсу", вислав з португальської колонії Східної Африки прецікаву телеграму, котра кидає незвичайно повчаюче світло на Японію та її ролю в теперішній війні.

Ми всі пригадуємо собі дуже добре, якою несподіванкою було приступлення Японії до війни проти Америки. Неймовірним передовсім видалося, принаймні декому, підступство, з яким японський уряд плянував і виконав напад на Перл Гарбор. Висилка наприклад мирної місії до Злучених Держав була певно верішком міжнародної перфідії, за яку лячно було посуджувати навіть ворога. Всі ці факти находять тепер зовсім оригінальне вияснення в телеграмі Толишоса, котрий мав недавно безпосередну нагоду пізнатися з Японією й японцями, а котрий відомий з бистрого спостерігання фактів і умов та з невстрашного й безстороннього викладу своїх обсервацій.

Каже Толишос, що Японію загнали в війну скрайна військова група й ультранаціоналістичні знацифіковані організації, змівши цивільні організації загрозою перебиття противних їм міністрів, ба навіть загрозою японському цісареві. Аби переконати міністрів, що загрози скрайників треба брати поважно, вони доконали за три дні двох замахів на життя міністра Гірануми, — у другому з тих замахів ранено його поважно в шию й щоку. Зате цісареві загрозили, що його замурують у Кйото, як це колись уже роблено з іншими японськими цісарами. Під впливом цих загроз третій міністерський кабінет Коное уступив й тоді владу перебрала шайка військових заговірників.

Не дивлячися на те, що новий премієр Гідекі Тоджо ще до війни проявляв признаки наполеонізму, себто хоробливого бажання загарбань чужих країв і панування над людьми, дуже можливо, що не він писав свої скрайні заяви, але писали їх ще скрайніші від нього військові заговірники.

Японський народ відчув, що ситуація між Японією й Злученими Державами є напружена, але прецінь і його, за словами Толишоса, заскочив напад японців на Перл Гарбор і наступаючий після нього вибух ворожих кроків.

Толишос припускає, що навіть більшість членів міністерського кабінету не знала про подробиці пляну того нападу, а спеціяльно не знала, коли він має наступити. Коли в опівночі 7. грудня американський амбасадор Джосеф Гру передав японському міністрові заграничних справ Тогові письмо президента Рузвельта до цісаря Гірогіта, Того не показав по собі, що він знає, що за кілька годин має наступити вибух війни; він показував велике здивовання, коли амбасадор зажадав, аби письмо передати цісареві негайно.

Доперва на другий день рано, коли Перл Гарбор уже був атакований, коли Того передав амбасадорові Гру офіціяльну японську відповідь на американську пропозицію, заняв Того холодно формальне становище. Цісарський рескрипт про виповідження війни Злученим Державам і Британії видано аж в понеділок в 11. годині рано.

Військові робили свої посунення з повною прецизією, так на театрі війни, як вдома. У неділю вопівночі поліція, що була під приказами премієра Тоджа, була поставлена в стан облоги; її спеціяльні відділи, зібрані по всіх поліційних стаціях, кинулися в 7. годині ранку на згори означених чужинців, головно газетних кореспондентів (між ними на самого Толишоса) і на багатьох японців.

Ще ніколи в історії Японії не було арештовано стільки чужинців і японців, лібералів і інтелектуалів, що при вибуху війни проти Злучених Держав. Замітно, що між арештованими були: князь Фумікате Коное, син премієра, котрий свого часу вславився був в Америці, де він учився в Пристонському університеті, своєю грою в гольфа, та Тоші Го, видавець англійської газети „Джепен Таймс-Адвертайзер". Навіть поліція признавали, що вони були заскочені й здивовані вибухом війни. Деякі висказували з того приводу глибокий жаль.

Військовою воєнною партією проводять: начальник повітряної сили, генерал Кенджі Дойгара та генерал Шонроку Гата, начальний комендант військ у Китаю, котрий здавна рішився завоювати Китай за всяку ціну. Їх піддержує Куматаро Гонда, амбасадор у Нанкінгу, котрий своїм впливом у заграничній політиці Японії перевищає навіть японських міністрів заграничних справ. Зворотною точкою в політиці Японії внапрямі до війни з Америкою Толишос уважає розмову Гонди з газетярами в квітні 1941. року, в котрій Гонда гостро нападав на японського дипльомата Мацуоку за його заходи довести до якогось порозуміння з китайським генералом Чіянг Кай-Шеком.

За ним найважнішою фігурою є ультранаціоналістична група Тогокай, що стоїть під кермою Сейга Накано, що є послушним оруддям в руках мілітаристів і німецьких нацистів. Отся група видала масові загрози замахів і, не дивлячися на те, що поліція арештувала деяких її членів, вона все ще керує політичними справами. Одного разу Накано кинув визов баронові Гіранумі арештувати його, загрозивши йому, що на другий день барон буде неживий. Накано не був арештований, а на Гірануму зроблено всетаки замах.

Замаху доконав один священик, котрий і був арештований. Одначе він став так ганьбити поліцію за брак патріотизму, що вона його боялася. Поліція подала вістку про його арешт, але потім не було ніякої вістки про його покарання за замах.

Третя група, що вела пропаганду більше за тоталітаризм, ніж за війну, складалася з „нових бюрократів". Вона домагалася привернення промислу й капіталу цісареві, що властиво рівналося перебранні промислів під контролю „нової бюрократії".

Основне полагодження суперечностей між Японією й Злученими Державами було неможливе, бо Японія була так глибоко замішана в Китаю, що вона ніяк не могла вже відкликати своїх військ з краю, котрий пожер стільки жертв. Деякі одначе японські політики, як наприклад князь Коноє і Мацуока, вірили, що можна далі добувати Китай, а все таки не провокувати Злучених Держав до війни. Ці політики зробили змову з Німеччиною, аби здержати Злучені Держави від війни при помочі застрашування.

Коли ця політика не вдалася, князь Коное зірвав з Мацуокою та пробував добитися угоди зо Злученими Державами в Вашингтоні, здержуючи рівночасно ворожі собі домашні сили комбінацією з великим бизнесом. Цю комбінацію одначе скрайні націоналісти розбили загрозою зробити замах на барона Гірануму, котрий був найвизначнішим противником співпраці з державами Осі і „нової бюрократії", і загрозою повторити револьту з 26. лютого 1936 року, на яку Японія тепер не могла собі дозволити з огляду на інтернаціональну ситуацію.

На основі фактів, зібраних Толишосом, а підтверджених мимоходом допитуючими його поліційними урядниками, Толишос приходить до висновку, що Японія найшлася в війні завдяки махінаціям терористичної шайки військових фанатиків і ультранаціоналістів, з котрих перша доведена до божевілля жадобою добутків, а друга загіпнотизована успіхами безпощадної політики нацистів.

ЧОМУ НЕ БУНТУЮТЬСЯ?

Народам, що їх лиха доля кидає в неволю, в лабети наїздників, ті, що живуть на волі, нераз пригадують, чому вони зносять ярмо, чому не бунтуються і не піднімають революції. Ось того роду „поради" діставали часто українці, яким судилось бувати під різними неволями. І про український нарід нераз говорено чи писано, що коли його таке велике число, то чому він, якщо дійсно любить свободу, не вхопить за зброю і не прожене наїздників. Подібне домагання ставлять тепер і до інших поневолених народів. Ось тому таке важне те, що сказав про поневолений французький нарід Андре Філіп, себто той французький діяч, що дістався тепер до Англії, щоб звідтам, разом з „вільними французами", продовжати боротьбу проти наїздників Франції.

Отже тим, що є на волі, треба завжди памятати, що нерви людей, що є під такою чужою владою як от нацистівська, є вже дуже виснажені. Тому, коли таким людям звідкись обіцюють визволення, а це визволення не проявляється у чині, то вони попадають у зневіру.

Не можна теж надто числити, кажуть інші, на саботажі, бо наїздник мститься за них кріваво на тисячах невинних людей. І це теж шарпає людськими нервами, особливо, коли нема надії на скоре й успішне визволення.

Але особливо важне є те, що сказав Андре Філіп за „другий фронт", про який тепер так багато говориться. Очевидно, що на нього ждуть поневолені народи в Европі як на одиноке спасення. Очевидно, що чимскорше цей фронт буде отворений, тим більша є надія на те, що поневолені народи піднімуть революцію проти гнобителів. Але й так є, каже цей француз, що якщо інвазія закінчилась невдачею, то це булоб катастрофальним для поневолених. Нацисти нищилиб тоді ті збунтовані народи в такий страшний спосіб, щоб уже цілковито зломити їхнього духа. І таке моглоб наступити...

Хто тільки трохи серіозно вдумається в ось ті слова, то не може не відмовити їм слушности. У всякому випадку це такі завваги, що до них мусить застосуватись усяка розумна боева тактика, що хоче на те, що до її успіху треба їй ще й попертя, і то активного попертя, з боку населення, на якого землі прийдеться мірятись з ворогом.

Це теж означає, що не можна накидатись на тих, що поступають осторожно з „другим фронтом"; що доражують, щоб перестати за нього говорити, а в першу чергу, щоб не вирішувати цеї справи на вічах, в газетних статтях, резолюціях і т. п. Бо це така справа, що від неї залежить, хто виграє війну. А коли так, то ніяка розумна команда не возьметься за таке діло, щодо якого не має сама певности. І не кликатиме до бунту народи в таку пору, коли ще сама не береться за рішальний бій.

ЗАВДАВ КРИВДУ, АЛЕ ЇЇ ПОЧАСТИ НАПРАВИВ

Виннініпегська „Фрі Прес" завдала свого часу українцям в Канаді тяжкий удар, квестіонуючи їхню льояльність. На те посипались протести канадійських українців, писані в культурнім і річевім тоні, що виказували неслушність пороблених їм закидів. „Будучність Нації" подає, що тепер „справа покращала настільки, що „Фрі Прес" помістила ряд статтей свого кореспондента Ф. Стівенса, в котрих, згадуючи інші народности Виннінегу, Стівенс цілий тиждень в ряді статтей дуже красно і з глибоким признанням висловився про українців". Ці статті, пише часопис у великій мірі злагодили завданий раніше удар і спричинений тим ударом біль — але не затерли зовсім... Згадуючи за те, що канадійські українці так охотно вступають до війська охотниками, часопис пише ще таке: „Але ми хочемо також, щоби за наші жертви, посвяту, працю і віддання Канаді, про нас не говорили з глумом і з підозрінням інші горожани цеї Канади. Бо коли таке далі буде мати місце, то це буде хіба ознакою одного — що Канада, котра сама бореться за свободу і рівність інших народів, в себе цю свободу і рівність тратить". Канада, стверджує часопис, „є наша вітчина і вільна вітчина... Канада наша і ми її".

Дві Долі

Повість

ДАНИЛА МОРДОВЦЯ

47)

Юрась сидить у своєму наметі на богатім турецькім дивані і щось пише. Рука йому прубко бігає по золото-обрізному папері, мов силкується піймати що: — щож інше, як не думи свої! — Потім рука зупиняється, сам він мов щось згадує, до чогось прислухується, чи придивляється до чогось далекого і невидимого...

У намет входить хтось чорнявий — не то волошин, не то гречин.

— А — це ти, пане Астаматій.

— До ног паньских, ясновельможний ксьонже.

— А що у Кара-Мустафи? — скоро наші гармати заговорять?

— Чекаємо Каплана-паші.

— Добре. А я намірився перше ознаймувати про себе універсалом. — Нічого не чути з Запорогів?

— Приїхали звідти деякі ватажки — Пелех, Яворницький.

— А сам Сірко?

— То якийсь хамелеон: — і москаля самого, і московського гетьмана, і нас самих за носи водить, степова лисиця.

— Так я думаю ту лисицю курятиною виманити із нори — універсалом. Я вже й написав його.

У намет увійшов Іван Яненко, родич Юрасів.

— Добриденнь, ясний князю!

— Бувай здоров, Івасю. — Маєш новини до мене?

— Маю, ясний князю. — Чути, що до москалів прийшла підмога — комлики з князем Каспулатом Муцаловим... Час би й починати.

— Час, і я думаю. А всеж я ознаймую про себе універсалом. Він у мене готовий. Возьми ось прочитай голосно, а ми з паном Астаматієм послухаємо. Сідайте, панове.

Юрась подав Яненкові свій універсал. Той став читати:

„Божою милостию ми, Георгій - Гедеон - Венжик Хмельницький, великий князь український і сарматський, гетьман запорозький український і всеї України дідич.

„Славному війську запорозькому низовому з кошовим отаманом Іваном Сірком, і кому відати належить, всему курінному отаманню і всему товариству старшому і молодшому, панам полковникам і всій старшині полковий, і всему православному духовенству, всему козацькому воїнству і поспільству ознаймуєм цим нашим листом нашу волю і найсердечніше поздоровлення.

„Відомо вам всім, до якого пониження вороги наші, видячи непевність синів України, довели її" —

Але їм не прийшлось дочитати. Скрізь по стану завили сурми до бою.

Усі паші були вже на конях, як Юрась вискочив із свого намета. Корогви мов вітром носило по полю, бо треба було перестріти Ромодановського й Самойловича, що вже з своїми силами на орди Мурад-Гирея і Калги-султана, мов сарана, несподівано налетіли і мало у Тясьмин не загнали. Та може й загналиб, колиб від Мурада-Гирея не прискакав до Ромодановського ханський осавула, знайомий нам татарин Тегай.

Ромодановський і Самойлович керували боєм через своїх трубачів і гінців, стоячи рядом на високій могилі, як перед ними, мов із землі виріс Тегай. Його козаки допустили до Самойловича й Ромодановського, яко післанця ханського. Тегай подав Ромодановському якийсь клаптик паперу. Той розгорнув папірець, накинув очима, затрусився на сідлі і трохи з коня не впав.

— Де мій син? — не своїм голосом спитав він татарина.

— В обозі його милости, Мурад-Гирея-хана.

— Боже! Іван Самійлович! — вели перестати битися!

— Чи ви при розумі, князю Григорію Григорієвичу? — нам переставати битися, коли мої козаки скоро всю орду і з обозом загонять у Тясьмин!

— Обоз... Христом Богом прошу — перестаньмо!

І сам Ромодановський велів своїм трубачам трубити спокій, а гінці його полетіли з тим же приказом.

— Видиш? — сказав князь Тегаю: — гони до хана і доложи, що я сповнив його... він не знав, що сказати... його просьбу... його волю...

Татарин як птиця полетів до Мурад-Гирея і до обозу.

— Що ти заподіяв, князю! — сплеснув руками Самійлович.

— Сина спас... Чи не спас?... Може його голова уже на списі...

Боярин князь Григорій Ромодановський мав сина Андрія. Усі надії свої, усі свої гордощі, славу свого роду — усе те старий князь покохав у свойому Андрійкови. Молодий князь був і вродливий, і щирий, і відважний вояк. І цю надію старого князя спіткала зла доля.

Ще за гетьманів Дорошенка й Многогрішного, у кривавій потребі на Чорному Шляху з ордою, молодий князь попав у полон, і вже десять літ пив воду бакчисарайських фонтанів, а інколи й доповняв їх слізми своїми. Ніякого окупу не хотіли брати татари за молодого княжича, бо був він для Криму дорогим закладом: через сина-полонянника вони грізного батька в узді держали.

Так і тепер, 3-го серпня 1678 року доля України була в руках у Ромодановського, а він її впустив, покинув на іграшку темної сили, бо у руках Мурад-Гирея-хана була голова його сина, його гордощів.

. От як він крикнув — „Христом Богом прошу — спокій! приказую спокій! — і ото як Самійлович, заломивши руки, аж простогнав! — що ти заподіяв, князю!" — Ромодановський подав йому той клаптик паперу, що привіз Тегай. На тому клаптикови Мурад-Гирей написав, що як тільки Ромодан перепинить йому дорогу до Чигирина, то нехай жде від хана кривавий гостинець: — „облуплену і набиту соломою кожу з голови його сина-полонянника".

— Мій син там, в обозі Гирея, — сказав князь, показуючи на берег Тясьмина, де бились козаки й москалі з татарами.

А під Чигирином в той час було чисте пекло. Ломові гармати й мортирі вже кинули в город більш тисячі ядер та до чотирьох сот бомб. Город і замок палали як страшенні панікадила.

(Дальше буде).

ЗГАДУЮТЬ ЗА МАЙКОПСЬКІ НАФТОВІ ПОЛЯ.

БЕРН (Швайцарія). — Німецьке радіо каже, що німецькі війська посунулись уже на 125 миль на полуднє від Ростова і доходять до Майкопських піль.

Тиждень Війни

(Виготовлено Бюром Урядових Звітів, перекладено та розповсюднено Загальною Радою Американської Єдности).

Президент Рузвелт заявив на пресовій конференції, що він зажадає від Конгресу законів, які далиб урядови змогу краще контролювати зріст коштів прожитку, а також заробітну платню. Положення держави вимагає, щоб кошти прожитку безконтрольно не мінялись. Головною мірою мусить бути те, скільки пересічна родина видає на своє удержання.

Воєнна Рада Праці проголосила загальне правило про установлення заробітків так, щоб робітники могли за свою заплату купувати тепер стільки товарів, що в січні 1941-го року. В проголошенні сказано, що „назагал робітники мають право вимагати 15% підвишки в порівнанні з платнею, яку діставали в січні 1941, щоб вирівнати збільшені кошти прожитку від того часу до травня 1942-го року. Робітники, які в тому часі дістали підвишку на 15 або більше відсотків, не матимуть права до підвишки, хіба що їх заробітки ще все нижчі від пересічних, так що підвишкою треба загладити цю нерівність".

Придержуючись цього правила Воєнна Рада Праці признала 44 центи денної підвишки робітникам малих сталевих компаній. Підвишка важна від минулого місяця лютого і її дістане 157,000 робітників. Юнія жадала одного доляра підвишки денно. Рішення Ради відноситься також до справи вдержання членства в юнії і до стягання юнійних вкладок при виплаті заробітків („чекоф"). Згадуючи про це рішення відносно „малої сталі", президент Рузвелт сказав, що справа заробітної платні не у всіх випадках має однакове значіння. Підвишка платні робітників, що виробляють сталь, не піднесе коштів прожитку населення так, як це зробить така сама підвишка, наприклад, для робітників, що працюють при консервованні харчевих продуктів.

Робоча Сила.

Голова Воєнної Комісії Робочої Сили, П. МекНат, повідомив, що на 1. липня безпосередно у воєнній індустрії працювало 12,500,000 робітників; 1. квітня в тих індустріях працювало тільки 9,000,000 робітників. На протязі шістьох останніх місяців цього року це число збільшиться, на його думку, ще на пять мілїонів. Згідно з підрахунком адміністратора федеральних робіт Флемінга число робітників, занятих у всіх підприємствах Злучених Держав, зросло від травня до червня на 1,700,000 і виносило з кінцем червня 53,300,000.

Конгрес ухвалив і передав сенатови закон, який надає право Цензусовому Бюрові видавати посвідки уродження тим особам, які не можуть їх дістати звичайним способом. Біля 54 мілїони осіб, яких уроджене не було зареєстроване, можуть дістати таку посвідку, коли внесуть записяжене прохання на руки начальника місцевої пошти (постмєстер) або підчиненого йому урядовця. Він відішле це прохання до Цензусового Бюра, яке провірить прохання на підставі своїх записок. Після провірки буде видана посвідка уродження, так, що дана особа зможе одержати працю у воєнній індустрії та матиме право на пенсію на старість.

Пайкування.

Уряд адміністратора цін проголосив, що власники автомобілів на східному побережжі не дістануть додаткових пайкових купонів на газоліну, коли до їх місцевостей доходять підземні, надземні або підмійські залізниці, хіба що вони зможуть доказати, що ті засоби транспортації невистарчальні. Цей розпорядок відноситься до всіх автомобілістів, навіть до тих, що помагають творити спілки для взаємної помочі при переїзді. Голова Ради Воєнної Продукції, Д. Нелсон, заявив, що починаючи з 22. липня, коли ввійшло в життя нове пайкування, газолінові стації діставатимуть газоліну залежно від того, скільки кожна з них збере пайкових купонів. Згадана Рада встановила також „переходову полосу", в склад якої входить 162 повіти, що прилягають безпосередно до области, в якій уведено пайкування газоліни. В тій полосі продавці газоліни дістануть її на 25 відсотків менше як діставали дотепер.

На протязі тижня, що скінчився 11. липня, дозволено продавати цивільним особам і тим, що мали спеціяльні урядові дозволи, 2,736 тягарових автомобілів, трейлерів і інших моторових возів. Від 9-го березня, коли було введене пайкування автомобілів, продано згаданим двом групам близько 52,000 всякого рода автомобілів.

Місцеві Комісії Цін і Пайкування дістали право на видавання дозволів на купівлю деякої кількости цукру для готовлення домашніх овочевих консервів з тим, що один фунт цукру має вистачити на заготовку варення з чотирьох кварт овочів.

Воєнний Фронт.

Згідно з повідомленням з Каїро, бувший командант летунських сил Злучених Держав в Індії, ґенерал-майор Луїс Г. Бреретон, командує тепер американськими летунами на Середньому Сході. Ґенерал Бреретон видав звідомлення, в якому сказано, що американські тяжкі бомбовики виконали за 36 днів 21 тактичних завдань, при чому втратили тільки три літаки.

Команда фльоти повідомила, що від 3-го липня затоплено або ушкоджено біля Алевтських островів 13 японських кораблів і знищено що найменше 7 японських літаків. Втрати Злучених Держав на тому театрі війни виносять дотепер приблизно 44 вбитих і 49 ранених; один цивільний службовець був теж вбитий.

В битві біля острова Мидвей, в днях 3 до 6 червня, втрати японців були такі: приблизно 4,800 вбитих і втоплених на 92 старшин і 215 вояків і моряків американської боєвої сили, які згинули в тій битві. Окрім того японці втратили 20 всілякого рода воєнних кораблів, які були затоплені або ушкоджені та приблизно 275 літаків. Американський корабель-летище був поважно ушкоджений, а нищитель Гамман затонув наслідком сторпедовання.

Командуючий обороною полоси Карайбського моря, ґенерал Ендрус, заявив, що приняті для поборювання субмарин заходи показались дотепер дуже успішними, та що в полосі Панамського Каналу значно уліпшено систему осторогу перед летунськими нападами.

Команда фльоти оголосила, що ворожі субмарини затопили ще 20 торговельних пароплавів Обєднаних Держав.

Міжнародні Зносини.

Президент Рузвелт формально проголосив стан війни між Злученими Державами і Мадярщиною, Румунією і Болгарією; наслідком того горожани згаданих держав, що живуть в Америці, підлягають відтепер приписам про ворожих чужинців.

Допомога союзним державам на підставі закона про „ленд-ліз" коштувала від 11. березня 1941, коли її почали давати, до 30. червня 1942, пять біліонів 205 мілїонів долярів. В червні уділено допомоги на суму 708 мілїонів, більше, чим в котромунебудь з попередніх 16 місяців. Злучені Держави підписали договори про взаїмну допомогу з Норвегією і Чехословаччиною; дотепер підписано 9 таких договорів.

Департамент закордонних справ проголосив, що французький уряд у Віші відкинув дві пропозиції президента Рузвелта про те, щоб перевезти у безпечну пристань французькі воєнні кораблі, що находяться тепер в Александрії в Єгипті.

Армія і Рекрутація.

Нещасливі припадки в летунському корпусі армії тепер є на 68% менші як в 1930 році і на 10 відсотків менші як пересічне число випадків в часі між 1930 і 1940 роком. — Кожний жовнір, що відходить на поле бою, дістає 5 грамів хрустального ліку „сулфаніле-майд" на рани і 12 пігулок тогож ліку для внутрішнього вжитку. — Створено команду летунського транспорту для повітряного перевозу війська й боєвого лаштунку.

Місцевим асентерунковим комісіям дозволено відкладати покликання жонатих до війська до часу, поки не будуть покликані всі не-жонаті, включно з тими, що працюють у воєнних індустріях. Жонаті, що мають дітей, будуть покликані останніми. — Президент Рузвелт заявив, що ледви чи треба буде приймати в найближчому часі якенебудь рішення про покликання на військову службу хлопців у віці 18 і 19 літ. — Асентерункові комісії можуть доповнити вимагані від них квоти рекрутів поборовими сповміж тих, яких покликання до війська відложено тому, що вони не вміють читати й писати; число таких рекрутів не сміє, однаке, перевищати 10 відсотків призначеної квоти.

Фльота й Мореплавство.

В Карні, Н. Дж., спущено на воду три нові нищителі. — Секретар фльоти, Накс, повідомив, що команда фльоти перебирає під свою управу щораз то більше малих кораблів, головно рибацьких, та привчає їх залоги виконувати прибережну сторожеву службу проти субмарин. — Заступник голови Мореплавної Комісії, Викері, заявив, що американське корабельне будівництво розвинулось до того ступня, що легко зможе виконати поставлене президентом завдання, себто збудувати за два роки приблизно 2,300 кораблів, що матимуть біля 23 мілїони тон вмістимости. Дотепер в американських корабельних варстатах набудовано пароплавів, що мають 2,000,-000 тон вмістимости більше, ніж було пляновано. Одначе наслідком обмеженої кількости сталі не можна буде попилявовано варстати так, як пляновано. Наслідком того Мореплавна Комісія мусіла відкликати свою умову з корпорацією Гіґґінса в Ню Орлінс, яка мала збудувати двісті „кораблів-свободи".

(„Тиждень Війни" подає огляд інформацій про важніші події, складений на підставі урядових джерел до 20. липня).

ПІСЛАНЕЦЬ.—Червона армія ще вживає кінних посланців для переношення важних вісток командантам. Сцена з боротьби коло Вороніжа.

КОНФЕРЕНЦІЯ В БІЛОМУ ДОМІ.—Від лівої руки до правої: адмірал Ернест Кинг, начальник фльотних операцій; адмірал Вилієм Д. Лейгі, начальник особистого штабу президента; і ґенерал Джордж Маршел, начальник штабу армії.

Домашній Фронт

Теперішня війна, це війна сталі, яку кидають на ворога вогненні дула сталевих гармат і якою сіють смерть у ворожих лавах сталеві танки на суходолі і сталеві воєнні пароплави на морі. Ніхто не є більше свідомий цього, як ті люди, що виробляють сталь і побивають один рекорд за другим у її продукції.

Головна кватира кампанії за збільшенням воєнної продукції, що находиться у Вашинтоні, сповіщає майже кожного дня про свіжі здобутки людей, які виробляють сталь. Звіти про це приходять від спільних комітетів робітників і управи у фабриках та з великих сталевих осередків східного промислового трикутника, з Нової Англії, Пенсилвенії, Кентоккі, Огайо, Іллиной і Індіяни, вони приходять з побережжа Тихого Океану.

Одна фабрика встановила тисячу нових рекордів щодо продукції від часу Перл Гарбор і сподіється, що вона в короткому часі більше як подвоїть число рекордів продукції, досягнених в 1941-му році. Подаючи ці добрі вістки до відома управи кампанії за збільшенням воєнної продукції, комітет робітників і заряду фабрики зазначив, що „це є темп, який ми самі собі визначили, аж доки війна не буде виграна".

Це й є той розмах, який виграє війну, але його не можна буде вдержати, якщо не буде досить залізного і сталевого лому, щоби було що додавати до чугуну в гутах. І кожний з нас тут в Америці мусить постійно памятати, що скрізь і при кожній нагоді треба збирати металеві відпадки, так званий „скреп", і подбати, щоб вони попали в руки збирачів такого „джонку", а через них у сталеві гути.

Уряд пильно дивиться за чинншом за поміщання в цілій країні і, де треба, вживає відповідних мір, щоб вони непотрібно не підносились. Є це дуже важна ділянка боротьби проти підвищення коштів прожитку. В першій судовій розправі з цього приводу Бюро Адміністратора Цін одержало судовий наказ, який забороняє одній фірмі реальностей в Ірі, Пенсилвенія, збирати від чиншівників вищі оплати, ніж їх були встановлені урядом.

Уряд Цивільної Оборони переводить свого роду „мобілізацію" всіх помешкань в Америці. Власники помешкань, що всецілo підтримують воєнне зусилля, дістануть посвідки з буквою „V", які вони зможуть наліпити на своїх вікнах. Щоб дістати таку посвідку „V", власник помешкання мусить:

1. Доказати місцевим урядовцям Цивільної Оборони, що його помешкання заосмотрене в лаштунок потрібний підчас затемнення, що має кімнату забезпечену від нападу з повітря, та що має таке пожарне знаряддя, яке в даній місцевости вважається потрібним.

2. Запевнити місцевих урядовців Цивільної Оборони, що його сімя щадить поживу, одежу, засоби транспорту і береже свого здоровля, не поширює поголосок, які вносять між населення роздор, та постійно купує воєнні щадничі бонди й марки.

На наліпці на вікні буде напис "This is a V Home" і вона представлятиме звичайний дім з надрукованою на ньому великою буквою "V". Подібні посвідки будуть видані бизнесовим підприємствам у воєнних полосах, про які буде ствердженo, що вони поробили належні заходи для захисту на випадок повітряних нападів.

Від часу, коли почалась війна, цивільному населенню Америки прийшлось пожертвувати багатьома своїми вигодами. Подібних обмежень буде ще багато, поки буде досягнута перемога. Ми відреклись добровільно більшости роскошів і вигід мирного часу, щоб наше військо мало потрібну зброю. А все таки цивільне населення Америки находиться в багато кращому положенні ніж населення ворожих країв, і певно, що так буде й далі. Ми маємо досить харчів і одежі, а навіть маємо більше деяких продуктів, які не є необхідні, ніж ми сподівались. У випадках, коли таке трапиться, ми вживаємо цієї надвишки, тому що Америка відрікається багатьох вигід не на те, щоб їх відрікатись, а на те, щоб виграти війну. Де обмеження непотрібні, там їх не робиться.

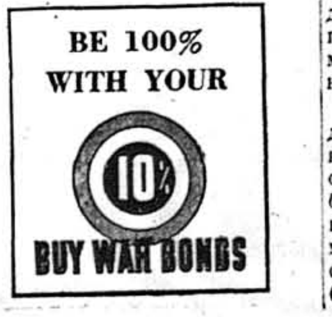
Прикладом цього може бути справа з цукром. Після Перл Гарбор прийшлось обмежити споживання цукру наслідком трудноців з його довозом з Далекого Сходу. Та недавно нам пощастило. Не зважаючи на напади ворожих субмарин і недостачі потрібних кораблів, нам вдалось, в травні і в червні, привезти 200,000 тон цукру більше, ніж заряд пайкування сподівався. Бюро Адміністратора Цін негайно дозволило розподілити додатково тих 200,000 тон між споживачів всякої категорії, таких як шпиталі, гостинниці, фабриканти цукорків і господині.

Самодержців Держав Осі не турбує, чи вони поступають зі своїми народами справедливо, чи ні. Вони безоглядно видають розпорядки, на підставі яких мають дістати те, чого хочуть, чи чого їм треба. Демократичні правительства поступають інакше і навіть підчас воєнного лихоліття стараються не робити кривди, по скільки це можливо, хочби тільки невеликій меншості.

Бюро Адміністратора Цін, наприклад, видало свої розпорядки, якими встановлює ціни на ріжні предмети щоденного ужитку. Ці розпорядки мають на меті не дозволити, щоб кошт прожитку піднявся за високо, бо це довелоб до недостатків серед великої частини населення. Більшість розпорядків про максимальні ціни приписують, що товарів не сміється продавати дорожче, ніж їх продавано в березні цього року.

Трапилось одначе так, що деякі купці і фабриканти продавали свій товар в березні по виїмково низьких цінах, чи то наслідком спеціяльних умов з покупцями, чи тому, що вони тимчасово знизили свої нормальні ціни. І Бюро Адміністрації Цін дозволило свої розпорядки, щоб дати купцям і фабрикантам полегчу у тих випадках, так щоб їм не було кривди.

ПІДПИРАЙТЕ СВОЇХ БИЗНЕСМЕНІВ

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

НЮАРК, Н. ДЖ.

Дістав титул „Кавнселор оф Ло".

Хочу поділитись з загалом милою вісткою, що наша молода професійна сила, адв. Іван Романишин, головний радний У. Н. Союзу, здав другий іспит на "Counselor of Law". Є він сином свідомих американських українців, Павла і Михайлини Романишин, що походять з села Романівки, Тернопільської округи, Західна Україна. Родичі, що самі не мали змоги набути вищої освіти, подбали, щоб хоч їхні діти її дістали.

Адв. Іван Романишин

Про адв. І. Романишина можна сказати, що він вибивався вгору ще в школі як предсідник студентських організацій, чи інших, головно в стейті Ню Джерзі. Він теж був предсідником Ліґи Української Молоді Північної Америки, а пізніше її дорадником, яким остає донині. Тепер є активним в ріжних американських і американсько - українських організаціях, звязаних головно з акцією допомоги нашій державі в війні через продажу державних бондів, допомогу воякам і маринарам і т. н. Бере активну участь в українсько - американському політичному, організаційному чи бизнесовому життю. Говорить добре українською мовою, а його офіс находиться під такою адресою: 800 Broad St., Newark, N. J.

Член 76 від. У. Н. Союзу.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Союзовець з Ню Йорку. — Чогож іншого Ви надіялись від раба з У. Щ. Вістей? Вінже чужою головою думає, а тільки своїми руками пише, бо чиж інакше міг би в такий ганебний і яничарський спосіб виступати проти українського національного жовто-блакитного прапору. Це можливе тільки в таких як „П", про яких український нарід каже, що це Уманський дурень: з чужого воза бере та на свій кладе.

ПАМЯТАЙМО ЗА РЕКОРДОВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПІСНІ

Пригадується, що збірка на рекордовання української пісні під проводом проф. Олександра Кошиця продовжується, а справа представляється так, що ті, що пізніше будуть зголошуватись, будуть мусіти платити за сет рекордів $15. Тому є пожаданим, щоб громадянство поспішило чимскорше зо замовленнями, коли ще буде можна дістати їх за $10, згідно з первісною умовою.

Дальші жертви на ту ціль зложили: Жіноча Громада в Перт Амбой, Н. Дж. $5. А замовлення на поодинокі сети (по $10) зложили: Катерина Кен з Джерзі Сіті, Н. Дж., А. Коґут з Йонґставн, О. і Церковний Хор „Боян з Йонґставн, О.

Разом зложено досі на рекордовання української пісні $2,289.

В письмі до підписаного пише п. Коґут з Йонґставн, О. таке: „Я ще мав вислати гроші минулого року, але занедбав це через недугу. Тому прошу вибачити. Буду старатись дещо більше помогти цій важній і патріотичній справі".

Таких громадян, що були в той чи інший спосіб перешкоджені й не могли подбати, щоб вислати замовлення на рекорди з українською піснею, є цілком певно більше число. Та саме тепер ще пора це собі пригадати і рекорди замовити.

Жертви і замовлення проситься слати на таку адресу:

THEO. KASKIW
600 High Street Newark, N. J.

ПОВІДОМЛЯЄМО ВІДДІЛИ У. Н. СОЮЗУ: 29, 48, 99, 157, 169, 223, 278, 282, 319, 418 і 424, що

ОРҐАНІЗАЦІЙНІ ЗБОРИ

урядників і членів згаданих відділів відбудуться

В СУБОТУ, 8. СЕРПНЯ (AUGUST 8, 1942)

В ЦЕРКОВНІЙ ГАЛІ,

635 N. RIVER STREET, WILKES-BARRE, PA.

Початок зборів в 7. години ввечір.

На ці збори повинні прийти обовязково всі урядники згаданих відділів, делеґати минулої конвенції, а також усі місцеві члени. На зборах будуть промовляти в важних організаційних справах один з членів головного екзекутивного комітету У. Н. Союзу, а також організатор **А. Маланчук.** 151,63

Окружний Союзовий Комітет.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ „СВОБОДИ"

Прохаємо читачів „Свободи", що змінюють свою адресу, виповнити оцей блянкет, подаючи доконче стару й нову адресу та число відділу, якщо ви є членом У. Н. Союзу, та вислати його в листі з 10 ц. поштовими значками до адміністрації „Свободи".

Число відділу ____________________

Імя й назвище ____________________

Стара адреса ____________________

Нова адреса ____________________

Пошта ____________________

Жіноча Сторінка

Родині на Користь

Люди, які прослідкують американське життя, кажуть, що завдяки війні установа родини починає тут набирати прикмет більшої стійкости та нероздільности. Значить і тут починає вона бути цим, чим ми звикли були бачити її на наших українських землях: звязком крови, у якому члени вдержують крім цього якнайдовше особистий звязок зі собою. Ми знаємо, як на нашому селі, навіть після маєткового поділу, члени одної родини покидали батьківську загороду аж тоді, як не ставало місця у хаті; а й у такому випадку найрадше будувалися таки на цьому самому обійстю, або у найближчому сусідстві. Це, щоб хтось з власної волі переносився у дальші села, незнані сторони, та на довше зривав звязок зі своїми, майже не траплялося. Хіба, що був ним ремісник, що шукав варстату праці, або котресь з молодят, що „приставало" на чуже село.

Правда, це не значить, щоб відносини у наших родинах були ідеальні, щоб не було там сварок і незгоди між людьми, які товпилися разом на однім скравку батьківської загороди. Причини для цього треба шукати куди інде: у економічних злиднях, темноті та інших болячках, що робили життя на нашому селі тяжким і незавидним.

Та проте тісний родинний звязок між дітьми та родичами, братьми, сестрами, ба, навіть вуйками, стрийками і ще дальшим галуззям цього самого родинного пня — пробивався назверх дуже сильно. А вже найзамітніше кожного разу, як заходила небезпека чи обставини, що розбивали родину та викидали членів поза її межі. Коли наші люди переселювалися за океан — їм здебільша не вистарчало це, що осідали між земляками, краянами, чи навіть давними сусідами. Кого лиш стати було на це, старався стягнути тут когось з родини, щоб не зривати безпосереднього звязку з найближчими, якого потребу відчував, не зважаючи на всі матеріяльні блага. Бо серед нашого народу родовий звязок був усе дуже сильним і вважавсяціннішим за всі нитки дружби та приязни з чужими людьми.

Інакше ділося на тлі американської родини. Швидше досягнення матеріяльної і особистої незалежности стояло на чолі усіх амбіцій, що їх мало молоде покоління, і воно відривало дітей від родинного пня ще поки вони вспіли тісніше з ним зростися. Кождий підліток стремів лиш до цього, щоб чимскорше заробити на життя та вслід за грошевою незалежністю звільнити себе з опіки батьків та вузлів родини. Сприяли цьому і самі родичі, одні з цеї причини, щоб позбутися клопоту з голови — другі вважаючи, що вчасне покладання лиш на власні сили, є запорукою щастя та успіху молодої людини. На лихо кількох американських, міліонерів у дитинстві втекло з рідної хати та вдержували самі себе з продажі часописів на вулиці чи у інший подібний спосіб. Це вистарчило, щоб цілі генерації молодих людей мали амбіцію наслідувати цей приклад та ради майбутніх матеріяльних успіхів вирікалися цього всього, чого мож найти у крузі найближчих серцем людей. Покидаючи родину, ровесників, рідне місто, гналися тисячами миль за оманою успіху на це, щоб більше до своїх не вертати. Коли репортер одного нюйорського часопису зачіпав прохожих на вулиці та питав їх, чи вдержують звязки з найближчими — на шістьох найшовся ледви один, що приткнув на питання. Між рештою були такі, що по кільканацять, а то й кількадесять літ, не бачили декого з найближчих членів родини: братів, сестер, дітей, родичів. А зважмо, що усі ці люди жили у одному краю та не треба було їм паспортів, щоб побачити одно другого.

Кажуть, що багато вини за такий стан річи поносять ріжні американські авторитети від практичного життя, ці знавці, що понаписували на цю тему книги, вели окремі „школи успіху", вчили, голосили потребу жити добре з кождим — крім власної родини. Вони наказували молодим людям, що для їх особистого успіху треба знати способи, як здобувати приятелів у школі, клюбі, бизнесі, фабриці чи офісі, бо від цього у великій мірі залежить підвишка платні, краща зарібкова позиція, чи успіх власного бизнесу. „Цим, як здобути власну родину не інтересувався мабуть ніхто з цеї причини, що на ній тяжко заробити, або дістати від неї підвишку" — покиває собі гірко одна американська авторка, що звертає увагу на моральні втрати для одиниці та загалу, які плинуть з нестійности американської родини.

А молодим людям, що вступали в подружі звязки таки прямо наказували: „Ідіть якнайдальше від родини, бо вона зруйнує ваше щастя!" Тещі, секрухи, брат, сестра — це все були вороги, що лиш чигали на це, щоб розбити звязок молодої пари. Що саме присутність когось з цих людей могла нерідко врятувати подружжя, чи заощадити йому трудноців помічю при вихованні дітей; економією у домашнім господарстві, чи іншим — про це ніхто не говорив. Молоді люди рвалися „на своє", що мусіло бути якнайдальше від родини і — розводилися без її помочи.

Та життя сильніше за всі теорії і пропаганди. Прийшла війна, і небезпека, що грозить краєви та людям, починає зводити американську родину під один дах. Жінка з дітьми, якої чоловік у військовій службі — вертає до родичів, бо тут найлекше їй перетрівати розлуку. Бабуся переноситься до доньки, що пішла працювати у воєнну індустрію, та переймає опіку над внучатами. Що більше — невістка, що ледви подружилася і розстала з чоловіком-вояком, іде жити зі свекрухою, бо знає, що найлекше перенесе розстання у спілці з кимось, що — так, як вона сама — дрижить за життя цеї самої, дорогої людини.

Це не поодинокі, але масові явища сьогоднішнього родинного життя в Америці. Наслідками вони напевно сягатимуть післявоєнних літ та причиняться до кращої оцінки цих благодатей, що їх мож найти у особистих звязках з власною ріднею.

Клявдія Олесницька.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Місячні збори відділу 204 відбудуться 8. серпня в год. 8:15 ввечір в галі 334 Іст 14. вулиця. — М. Близнак, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. — Тов. ім. Івана Франка, від. 146, повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в неділю, 9. серпня, в годині 1:30 пополудні, в У. Р. Домі. Карпендер ул. Просимо всіх членів прийти на ці збори. — П. Андрушків, секр.

КЕМПБЕЛ, О. — Збори Тов. Сокіл, від. 218, відбудуться в неділю, 9. серпня, в годині 2. пополудні, в У. Н. Домі. На зборах обговоримо справу нашої участи в 25-літнім ювилею Сестр. Пресв. Бог., від. 119 У. Н. Союзу. Пригадуємо довгуючих членам, щоб на цих зборах конче вирівнали свій довг. — М. Стахура, секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. — Місячні збори Бр. св. Юрія, від. 379, відбудуться в неділю, 9. серпня, в год. 12.30 пополудні, в церковній гали св. О. Николая, Оклей і Райс ул. Просимо членів прийти на ці збори, бо є важні справи до полагодження. Також просимо довгуючих членів прийти та вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. — Петро Сеньків, предс.; М. Фединський, кас.; Андрій Боднарчук, секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Піврічні збори Бр. св. Петра й Павла, від. 102, відбудуться в неділю, 9. серпня, зараз по Сл. Божій, в гали церковній, Вест 7. вул. і Калич. Кожний член повинен прийти на ці збори і вислухати справоздання уряду і контролі. Маємо теж інші важні справи до вирішення,я ких не полагоджено минулого місяця через те, що відложено піврічні збори на цей місяць. — За уряд: Ю. Гіряк, предс.; Д. Дорош, кас.; М. Бусько, секр.

СЛІДАМИ БАТЬКА.—Джан Дулител, син генерала Джима Дулитела, що вів атаку на Такйо. Джан недавно вступив до військової академії у Вест Пойнті. На світлині він бере участь у маневрах з машиновим крісом.

Температура Помешкання

Лікарі кажуть, що живучи в горячім помешканню лекше простудитись ніж в холоднім, та що висока температура взагалі шкідлива для здоровля і для фізичної здатности людей. Зимою в помешканню не повинно бути більше як 60 ступнів тепла і краще менше, ніж більше.

Передовсім висока температура в хаті не дає тілу правильно охолоджуватись. Коли повітря дуже тепле, коло 75 ступнів, тіло не може витрачувати стільки тепла, скільки воно повинно. Через те цілий той механізм, який реґулює теплоту в орґанізмі людини, перестає правильно функціонувати. Температура самого тіла підвищується, серце швидше бється, приспішується віддихання і т. і. Взагалі всякі перешкоди в правильному витрачуванню теплоти мають познаки, дуже подібні до горячки.

Та крім невигоди і неприємного почуття висока температура в помешканню має ще інші шкідливі наслідки. Коли тіло перегріється, то воно менше здатне до праці і в холодній температурі може її виковати багато більше. Це доказано багатьома спробами й експериментами.

З досвіду мабуть кожний знає, що побувавши в надто отопленім помешканню мається неприємне почуття в віддихових орґанах, передовсім в носі. Лікарські оглядини людей, що деякий час пробули в надмірно огрітій кімнаті, виказали, що в них запирає віддихові проводи. Гнучкі плівки в носі напухають і червоніють. Коли їх потім виставити на холод, то вони біліднуть, але все таки лишаються напухлі і раптом робляться анемічні (безкрові) і нечулі.

В свому нормальному і здоровому стані ті внутрішні плівки в носі ділають як охорона проти бактерій, що викликують простуду, нежить і т. і. Колиж вони часто наражені на зміну температури, виставлені раз на холод, то на горячо, тоді вони ту охоронну силу проти бактерій тратять. Це власне діється, коли людина з надто вигрітої кімнати виходить на холодний воздух.

Сама собою звичайна простуда не багато значить, але вона може мати злі й небезпечні наслідки і тому краще її оберегатися. А для того власне треба уважати, щоб зимою не огрівати надмірно помешкання. 69 степенів (Фаренгайта) тепла, це сама міра і вища температура може шкідливо відбитися на здоровлю тих, що в ній пробувають.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

ШКОЛИ ВИДАЮТЬ ВЕЛИКУ МАСУ ВОЄННИХ РОБІТНИКІВ.

НЮ ЙОРК. — Міська шкільна рада обчислила, що її програма вишколу учеників для воєнного промислу за перший рік обхопила 130,000 осіб. Кромі цього школи підготовляють учеників для різних позицій при фльоті, армії й прибережній сторожі.

ЩЕ ДАЛІ ЗАГОСТРЮЮТЬ ПРИКАЗИ ПРОТИ ГОСТРИХ СВІТЕЛ.

НЮ ЙОРК. — Міський посадник заявив на радіо, що поліційний уряд незадовго видасть приказ автомобілістам їздити тільки з найменшими світлами. Котрі автомобілісти не мають на своїх автах таких світел, будуть обовязані замалювати відповідно свої ясні лямпи.

ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТАРЗАН, ч. 610. Скритовбивники.

„Утікши з висадженого бомбою поїзду, я перейшов границю в возі, повнім сіна. Я подорожував з краю до краю".

„Всюди скритовбийники слідкували за мною. Потім я стрінув Д'Арнота. Він післав мене до вас".

„Щодо мене, я не дбаю", політик схилив голову скромно, скінчивши оповідання.

„Мій народ мене любить. Колись я можу запалити огонь бунту, що може визволити всіх людей в Европі. Ось чому я хочу жити".